

Reisverslag van smaldeel I

28 JANUARI—29 MAART

Den Helder — Gibraltar — Marseille — Toulon — Valencia/Tarragona — Gibraltar — Torbay — Den Helder

(Commandant: commandeur A. J. Marcus

Hr. Ms. De Ruyter (vlag), commandant: kapitein ter zee J. G. Cox
Hr. Ms. Amsterdam, commandant: kapitein ter zee R. M. Elbers
Hr. Ms. Utrecht (sedert 22 februari), commandant: kapitein-luitenant ter zee J. A. Lawson
Hr. Ms. De Zeeuw, commandant: luitenant ter zee der 1e klasse A. J. van Velthoven
Hr. Ms. Walrus, commandant: luitenant ter zee der 1e klasse K. H. L. Gerretse
Hr. Ms. Tijgerhaai, commandant: luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie J. H. J. M. I. ohmeijer

Aan het smaldeel werd een detachement van de marineluchtvaartdienst toegevoegd, bestaande uit één Neptune van squadron 320 en 4 S-2A's onder bevel van luitenant ter zee vlieger der 1e klasse E. Kragt. Die eenheid was van 22 januari tot 14 februari en van 7 tot 22 maart gestationeerd op het vliegveld North Front nabij Gibraltar en van 14 februari tot 7 maart op het vliegveld Nimes Garons nabij Marseille. Op de voormiddag van maandag 28 januari vertrokken Hr. Ms. De Ruyter, Hr. Ms. De Zeeuw en Hr. Ms. Walrus uit Den Helder. Hoewel in de haven en op de rede veel drijfijls lag, ondervond men daarvan weinig of geen hinder. Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. Tijgerhaai vertrokken diezelfde ochtend uit Rotterdam.

Aan boord van Hr. Ms. De Ruyter voeren 50 aspiranten-reserve-officier mee ter bijwoning van enige oefeningen op zee. Zij werden 's avonds ter hoogte van Umuiden weer ontscheept.

De onderzeeboten gingen individueel in opmars naar het Kanaal. Daar Hr. Ms. De Ruyter een uitgelopen schroefaslager moest verwisselen, voer ook ilie bodem op eigen gelegenheid verder.

Op 29 en 30 januari werden gezamenlijke en individuele oefeningen in het Kanaal gehouden, waaraan, mede in verband met de ongunstige weersomstandigheden, niet door vliegtuigen van de tactische luchtmacht kon worden deelgenomen.

Op 31 januari werden in de Golf van Biskaye oefeningen gehouden, welke op weg naar Gibraltar werden voortgezet. Toen het smaldeel zich zuid van Portugal bevond, moest Hr. Ms. Amsterdam tijdens de vaart olieladen uit het vlaggeschip, dat de volgende dag, zondag 3 februari, wederom met

genoemde jager mechanisch contact moest maken in verband met de overname van een patiënt, die in de namiddag ter rede van Gibraltar kon worden afgegeven voor opname in het hospitaal aldaar. Hr. Ms. De Ruyter arriveerde maandag 4 februari in de haven van Gibraltar voor het meemaken van een stafbespreking en ten einde de sterk slinkende olievoorraad te kunnen aanvullen. Vóór het binnenstomen werd een nationaal saluut afgegeven, hetwelk werd beantwoord door de Devils Gap batterij. Vervolgens werden saluutschoten gelost voor de vlag van de Flag Officer Gibraltar, Rear-Admiral E. N. Sinclair DSC, welk eerbetoon werd beantwoord door HMS Rooke.

Commandant smaldeel I legde na binnenkomst een bezoek af aan de Flag Officer Gibraltar, die een tegenbezoek bracht. Ook de consul der Nederlanden te Gibraltar, de heer W. Thomson OBE, JP, werd door de smaldeelcommandant ontvangen.

Op de achtermiddag vertrok Hr. Ms. De Ruyter wederom uit Gibraltar, om gedurende de week van 4 tot en met 8 februari met alle schepen van het smaldeel alsmede de vliegtuigen van het detachement van de marineluchtvaartdienst oefeningen te houden in het zeegebied rondom die Engelse marinebasis. Tevens deden vliegtuigen mee van het Britse squadron Shackletons 224, dat te North Front was gebaseerd.

Door de Air Commodore W.I.C. Innes CB, OBE, werd op vrijdag 8 februari een ontvangst aangeboden aan commandant smaldeel I en een aantal officieren.

Op zaterdag 9 februari legde commandant smaldeel I een bezoek af bij de Mayor te Gibraltar de Honorable J. A. Hassan CBE, MVO, QC, JP, en bij de Brigadier H. E. Boulter DSO, Officer Commanding Troops. Beiden brachten daarna een tegenbezoek.

In de nacht van woensdag 6 op donderdag 7 februari dreef, als gevolg van een plotseling opstekende storm met windstoten kracht 11, Hr. Ms. De Zeeuw met krabbend anker van de ankerplaats. Het schip kwam daardoor in aanraking met de middelste havenpier. Het fregat liep schade op aan bakboordzijde, welke gelukkig door de werf ter plaatse tijdelijk kon worden hersteld, zodat het schip op 15 februari weer kon deelnemen aan de oefeningen, die de overige smaldeelschepen sinds de 11e van die maand hadden hervat.

Tijdens de operaties had men veel last van hard doorstaande winden, waardoor enkele oefeningen geen doorgang konden vinden. Hr. Ms. Walrus raakte op 12 februari bij een lancering een oefentorpedo kwijt, welke na geruime tijd tevergeefs zoeken door het vlaggeschip, bijgestaan door 2 S-2A's, als verloren moest worden beschouwd. De Shackletons van het Britse vliegtuigsquadron 224 verschenen eveneens weer ten tonele.

Vrijdag 15 februari was de laatste dag, dat Hr. Ms. Tijgerhaai aan de gecombineerde oefeningen meedeed. In de achtermiddag maakte het schip zich van het verband los om koers te kunnen zetten naar Toulon, in de buurt waarvan de volgende oefeningen zouden worden gehouden. In de avond volgden de overige schepen dat voorbeeld, nadat Hr. Ms. Amsterdam nog even in Gibraltar olie had geladen.

Stomende met koers om de noord langs de oostkust van Spanje werd op zaterdag de 16e met veel succes een smaldeelquiz gehouden. Eenmaal aangekomen in het zeegebied bezuiden Toulon, werd van 18 tot 22 februari geoefend door smaldeel I met vliegtuigen van het inmiddels uit Gibraltar naar Nimes Garons overgevlogen squadron van de marineluchtvaartdienst. Dat gebeurde onder barre weersomstandigheden, die het gevolg waren van een hard doorstaande mistral.

De elementen trotserend deed Hr. Ms. De Ruyter op 21 februari een poging met windkracht 11 Marseille binnen te lopen om aldaar te kunnen olieladen, doch onvoldoende sleepboothulp noopte de commandant zijn manoeuvre af te breken en ondanks de zware storm weer zee te kiezen. Die ervaring was aanleiding, dat Hr. Ms. Amsterdam, welk schip door een overkomende zee een gereedheidsmunitiekast verspeelde en daarbij schade aan dek opliep, verboden werd ook genoemde haven binnen te lopen om olie te laden. Alleen Hr. Ms. Tijgerhaai mocht er naar binnen om een opvarende aan wal te zetten, aan wie in verband met dringende familieaangelegenheden speciaal verlof was verleend.

Na beëindiging van de oefeningen stoomde het gehele smaldeel op naar Toulon, de Franse marinebasis, welke in de vroege morgen van vrijdag 22 februari werd bereikt en waar het Nederlandse smaldeel tot 4 maart op voortreffelijke wijze gastvrijheid zou worden geboden. Bij het passeren te 08.00 uur van de havenhoofden gaf Hr. Ms. De Ruyter een nationaal saluut,

hetwelk prompt werd beantwoord door de Ballaguiet walbatterij. Vervolgens daverden saluutschoten, afgegeven aan de vlag van de schout-bij-nacht Bailleux aan boord van de luchtdoeljager Surcouf, welk eerbewijs correct door de batterij van die Franse oorlogsbodem werd beantwoord.

Hierna meerden alle schepen van het smaldeel, Hr. Ms. De Ruyter aan de Quai d'Honneur, Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. De Zeeuw aan de Quai Sud des Grands Bassins; de onderzeeboten kozen ligplaats in het bassin Missiessy.

Ter begroeting kwamen aan boord van het vlaggeschip respectievelijk de consul-generaal der Nederlanden te Marseille, de heer A. M. L. Winkelman, en de kapitein-luitenant ter zee Bierebent namens vice-admiraal Baudouin, Préfet Maritime de la 3ème Région.

De smaldeelcommandant legde daarop officiële bezoeken af aan bovengenoemde marinecommandant, diens stafchef, schout-bij-nacht Ballieux en de burgemeester van Toulon, de heer Arreckx. Die autoriteiten kwamen daarna op tegenbezoek.

's Middags hield commandant smaldeel I een persconferentie aan boord van zijn vlaggeschip, naar aanleiding waarvan in de plaatselijke dagbladen de nodige artikelen aan het Nederlandse vlagvertoon werden gewijd. 's Avonds gaf vice-admiraal Baudouin een cocktail voor commandant smaldeel I, alle commandanten en enige officieren. De schepen van smaldeel I waren na zonsondergang tot 23.00 uur geïllumineerd. Commandant smaldeel I bood op zaterdag 23 februari een lunch aan, waarbij de volgende autoriteiten aanzaten:

vice-admiraal Baudouin, kapitein ter zee Ortolan, de consul-generaal de heer A. M. L. Winkelman, allen met echtgenote, alsmede de burgemeester van Toulon, de heer Arreckx en kapitein ter zee Teisserenc. 's Middags was voor 90 schepelingen door de Franse marine een bustocht georganiseerd naar Le Lavandou; de tocht werd de volgende dag herhaald voor 90 andere schepelingen.

Als hostship voor Hr. Ms. De Ruyter was de escorteur d'escadre La Bour-donnais aangewezen; ook de andere smaldeelschepen kregen een dergelijk gastschip. Met de tevens in de haven van Toulon liggende USS Bainbridge, een atoomfregat voor geleide projectielen, werd eveneens een prettig contact onderhouden en werden wederzijdse bezoeken uitgewisseld. Op zondag 24 februari werden aan boord van Hr. Ms. De Ruyter de Nederlandse gezinnen uit Toulon en omgeving op de lunch ontvangen. Het resterende gedeelte van het bezoek aan deze Franse marinehaven van 25 februari tot 4 maart droeg een operatief karakter. Alleen Hr. Ms. De Zeeuw, de onderzeeboten en vliegtuigen van het detachement van de marineluchtvaartdienst oefenden buitengaats gedurende enige dagen. De overige bodems maakten van de stilligtijd gebruik het schip onderhoud te geven. Uit de aard der zaak werd al het mogelijke gedaan om de opvarenden van ile Nederlandse schepen de nodige recreatie te bieden. Zo maakten 125 schepelingen op dinsdag 26 februari een bustocht naar Nice, onder andere ter bijwoning van de carnavalsoptocht aldaar.

Voorts waren er excursies voor een beperkt aantal officieren naar de Shell-raffinerijen en het Franse slagschip Jean Bart, dat dienst deed als artillerie-instructieschip ten behoeve van de Franse marine. Ook het onderwater-onderzoekcentrum Le Brusuc werd door verschillende Nederlandse marinemannen bezocht.

Verder stonden enige volleybal- en voetbalwedstrijden op het programma tussen teams van smaldeel I en combinaties van de Franse marine, waarbij

onze mannen op vrijwel alle fronten in de gastheren hun meerderen moesten erkennen.

Het verblijf te Toulon werd besloten met een bustocht voor 100 personen naar Sainte Baume, waar onder andere de basiliek van St. Maximin werd bezichtigd.

Als dank voor de genoten hartelijke gastvrijheid bood op 1 maart de smal-deelcommandant aan boord van Hr. Ms. De Ruyter aan 150 genodigden uit Toulon en Marseille een cocktail aan. Op die dag arriveerden per vliegtuig ongeveer 40 schepelingen aan boord van het vlaggeschip en keerde een zelfde aantal afgevoerde matrozen naar Nederland terug. Maandagochtend 4 maart vertrok het gehele smaldeel naar zee. Het bezoek aan Toulon was ten einde.

Buitengaats werd Hr. Ms. Utrecht in het verband opgenomen, aan boord van welk schip nieuwe brevetopleidingen werden gehouden. Het vlaggeschip en Hr. Ms. Amsterdam moesten eerst de sinds 21 februari uitgestelde olielaadbeurt ondergaan, alvorens aan de oefeningen in het zeegebied nabij Sète te kunnen deelnemen.

Daags daarop was het smaldeel weer voltallig en kon het uitgestippelde programma worden afgewerkt. Al oefenende werd koers gezet naar de Spaanse havenplaatsen Valencia en Tarragona.

Donderdag 7 maart waren de operaties in dit zeegebied afgelopen. De vliegtuigen van de marineluchtvaartdienst werden teruggevlogen naar het vliegveld North Front bij Gibraltar en het smaldeel splitste zich in tweeën: Hr. Ms. De Ruyter, Hr. Ms. Utrecht en Hr. Ms. Walrus brachten het weekeinde door in Valencia en Hr. Ms. Amsterdam, Hr. Ms. De Zeeuw en Hr. Ms. Tijgerhaai brachten een niet-officieel bezoek aan Tarragona. Onmiddellijk na aankomst te Valencia, legde de smaldeelcommandant tezamen met de ambassadeur der Nederlanden in Spanje, jhr. W. E. van Panhuys, bezoeken af bij:

de burgemeester van Valencia (Alcalde de la Ciudad) Dr. Adolfo Rincon de Arellano y Garcia; de voorzitter van de provinciale raad (Presidente de la diputacion Provincial) Don Barnardo de Lassala Gonzales; de commandant van de luchtmacht in het district Levante, Teniente General Carlos Sartorius y Diaz de Mendoza (Jefe del Region Aerea de Levante); de commandant van de luchtmacht in het rayon Valencia (General, Jefe del Sector Aerea de Valencia); de gouverneur te Valencia (Gobernador Civil) Don Antonio Rueda; de militaire bevelhebber te Valencia (Gobernador Militar); de marinecommandant te Valencia (Commandante Militar de Marina) Capitan de Navio Rafael Romero.

Genoemde autoriteiten brachten vervolgens een tegenbezoek aan commandant smaldeel I of lieten dat doen door hun vertegenwoordigers.

's Avonds hield de smaldeelcommandant een ontvangst aan boord van Hr. Ms. De Ruyter voor ongeveer 100 genodigden uit Valencia. De burgemeester en de voorzitter van de provinciale raad ontvingen daarna commandant smaldeel I en de commandanten van de schepen voor een diner in het restaurant Viveros.

Op zaterdag 9 maart gaf de commandeur aan boord van het vlaggeschip een lunch, waarbij aanzaten de ambassadeur en de consul der Nederlanden, alsmede een zestal andere militaire en burgerlijke autoriteiten, 's Avonds had de ambassadeur een cocktail-dansant georganiseerd in het hotel Astoria voor ongeveer 45 leden van de état-major van de 3 Nederlandse bodems.

De schepen waren zowel op zaterdag- als zondagmiddag opengesteld voor het publiek en trokken des avonds veel toeschouwers door de fraaie contourilluminatie.

Voor de bemanningen had het stadsbestuur op beide dagen een bustocht georganiseerd, waarbij diverse bezienswaardigheden werden bezocht. Vooral de zogenaamde Fallas-optocht en het vuurwerk waren evenementen, waarvoor vele opvarenden grote belangstelling bleken te hebben. Inmiddels waren Hr. Ms. Amsterdam, Hr. Ms. De Zeeuw en Hr. Ms. Tijgerhaai vrijdag 8 maart te 08.30 uur in Tarragona aangekomen. De consul-generaal te Barcelona, de heer A. A. S. Rademakers, was ter begroeting van de Nederlandse oorlogsbodems naar Tarragona overgekomen en bracht na het meren van de schepen een bezoek aan de commandant van Hr. Ms. Amsterdam.

Vervolgens bracht de commandant van Hr. Ms. Amsterdam in gezelschap van de consul-generaal een officieel bezoek aan de

Gobernador Militar, de Gobernador Civil en de Municipal Majestrate.

Genoemde autoriteiten brachten in de loop van de middag een tegenbezoek aan boord van Hr. Ms. Amsterdam.

Te 14.30 uur bood de vice-consul te Tarragona, de heer L. de Muller y de Ferrer, een lunch aan, waarbij de commandanten van de schepen aanzaten, 's Avonds gaf de commandant van Hr. Ms. Amsterdam een cocktailparty voor ongeveer 30 genodigden uit Tarragona. Het stadsbestuur bood de commandanten der schepen en één officier per schip in een restaurant een diner aan.

Op zaterdag 9 maart bezochten commandanten en officieren de wijkelder van de vice-consul; in de middag werden enige leden van de Nederlandse état-major ontvangen door de consul-generaal te Barcelona, de heer Rademakers.

Ook de marinecommandant van Barcelona liet zich niet onbetuigd. Hij gaf te zijnen huize een cocktailparty, waarvoor een klein aantal officieren was uitgenodigd.

Zowel op de zaterdag als de zondag werden de oppervlakteschepen Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. De Zeeuw opengesteld voor bezichtiging door het publiek, dat van die gelegenheid gretig gebruik maakte, getuige het respectabele aantal van 5000 personen, dat globaal werd geregistreerd. Een studentenelftal speelde die middag een voetbalwedstrijd tegen een team van onze schepen. Het lag in de lijn der verwachtingen, dat ook nu weer de zeebenen het onderspit moesten delven tegen de watervlugge landrot-benen. De uitslag loog er tenminste niet om: 1—5. In de op dezelfde dag gehouden zeilwedstrijden deden onze mannen het beter. Zij gaven van hun ziltige superioriteit blijk door als nummers 1 en 2 te eindigen in een veld van 6 boten.

's Middags gaf de commandant van Hr. Ms. Amsterdam aan boord een lunch aan de consul-generaal te Barcelona en mevrouw Rademakers, alsmede de marinecommandant en diens echtgenote, 's Avonds gaf de Club Nautico een dansavond, welke werd bijgewoond door vele officieren en deelnemers aan de zeilwedstrijd.

Na het korte bezoek aan het Iberische schiereiland verlieten op maandagochtend 11 maart de schepen Valencia en Tarragona, om zich in zee in smaldeelverband te verenigen en rechtstreeks te begeven naar het vertrouwde zeegebied nabij Gibraltar, alwaar reeds de volgende dag de gezamenlijke oefeningen konden worden hervat, ditmaal onder heel wat gunstiger weersomstandigheden dan in het begin van de reis, zodat het programma geheel kon worden afgewerkt.

Nadat Hr. Ms. Utrecht op vrijdag 15 maart olie had geladen uit het vlaggeschip, stoomde het verband op de achtermiddag de haven van Gibraltar binnen voor een operatief bezoek.

Vrijdagavond ontving commandant smaldeel 1 ongeveer 100 genodigden uit Gibraltar op een cocktail aan boord van het vlaggeschip. Dit weekeinde te Gibraltar onderscheidde zich door fraai zonnig weer, hetwelk velen aanspoorde tot sportbeoefening om de door zeedagen verstijfde ledematen wat soepeler te kunnen maken. Er werd dan ook naar hartelust gezwommen en gevoetbald.

De commandant smaldeel 1 en 4 officieren maakten op uitnodiging van de Flag Officer Gibraltar de zogenaamde Rocktour. 's Avonds ontving de consul der Nederlanden, de heer W. Thomson, alle commanderende officieren en de eerste officier van Hr. Ms. De Ruyter te zijnen huize. Maandagochtend vertrokken de schepen naar zee voor de laatste oefenweek van de voorjaarsreis in het zeegebied rond Gibraltar. Het zou helaas een trieste dag worden, want bij een onderzeebootbestrijdingsoefening, welke 's avonds werd gehouden door Hr. Ms. Amsterdam, Hr. Ms. Utrecht, Hr. Ms. Walrus en 2 S-2A's van squadron 2, verongelukte één der vliegtuigen.

Hr. Ms. Amsterdam nam ongeveer een uur na het ongeval twee overlevenden aan boord. Het waren de luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie A. de Bloois en sergeant-vliegtuigtelegrafist K. Soute. Vermist werden luitenant ter zee vlieger der 2e klasse Koninklijke marine-reserve C. K. Staverman en sergeant-vlieger R. Speld.

Een onmiddellijk ingezette opsporingsactie, waaraan alle schepen van het smaldeel deelnamen en tevens een Shackleton van de basis North Front, duurde tot de avondschemering van de volgende dag 19 maart, doch bleef zonder enig resultaat, zodat moest worden aangenomen, dat de beide vermiste vliegers om het leven waren gekomen. Te hunner nagedachtenis werd daags daarop aan boord van het vlaggeschip, liggende op de plek van het ongeval, een herdenkingsplechtigheid gehouden, welke werd bijgewoond door een deputatie van het detachement van de marineluchtvaartdienst te North Front en enige vertegenwoordigers van de Royal Air Force, die zich daartoe vroeg in de morgen te Gibraltar hadden ingescheept. Nadat de bemanning voor de boeg was aangetreden, hield de vlootaalmoezenier van Hr. Ms. De Ruyter te 10.00 uur een schriftlezing, waarop enige woorden ter overdenking volgden, uitgesproken door de vlootpredikant. Als laatste spreker nam de commandant van squadron 2 het woord, waarbij hij beide gevallen herdacht. Daarna werd 1 minuut stilte in acht genomen, waarmede de plechtigheid werd besloten. Op de achtermiddag was het weer doorgaan geblazen en werden de oefeningen hervat.

Hr. Ms. De Zeeuw kreeg in zee inspectie door commandant smaldeel 1 en zijn staf. De overige schepen vervolgden het oefenprogramma. De vliegtuigen van het detachement van de marineluchtvaartdienst, voor wie de taak in dit gebied was afgelopen, vertrokken die dag naar Nederland. Ook Hr. Ms. Tijgerhaai werd na beëindiging van de dagelijkse oefeningen bedankt en kon het oefenterrein verlaten, om zich te begeven naar de wateren nabij Lyme Bay.

Vrijdag 22 maart laadde Hr. Ms. Utrecht wederom olie uit het vlaggeschip, waarna laatstgenoemde bodem tezamen met Hr. Ms. Amsterdam de haven van Gibraltar binnenliep. Hr. Ms. Utrecht, Hr. Ms. De Zeeuw en Hr. Ms. Walrus vertrokken na afloop der oefeningen op de achtermiddag eveneens naar Lyme Bay.

Op de hondewacht van zaterdag 23 maart echter verscheen Hr. Ms. Utrecht weer ter rede van Gibraltar om een patiënt te kunnen afgeven in het militaire hospitaal voor een operatie.

Op de voormiddag van zaterdag 23 maart brachten commandant smaldeel 1 en de commandant van Hr. Ms. De Ruyter een afscheidsbezoek aan de Flag Officer Gibraltar, waarna omstreeks 13.00 uur de kruiser met de jagers Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. Utrecht Gibraltar verlieten en aan

de opmars naar Lyme Bay begonnen. Als goede beëindiging van de week werd 's avonds tussen deze drie schepen een quiz gehouden. Zondag 24 maart te 12.00 uur hield Hr. Ms. De Ruyter een hoge vaart-proef, waarbij Hr. Ms. Amsterdam en Hr. Ms. Utrecht werden losgelaten. De maandag daarop waren alle schepen onder zeer gunstige weersomstandigheden in opmars naar het oefenterrein bij Lyme Bay, dat dinsdag 26 maart op de voormiddag werd bereikt, waarna direct werd begonnen met gezamenlijke en individuele oefeningen. Het gehele smaldeel kwam 's avonds in Torbay ten anker.

De volgende dag, woensdag 27 maart, was de laatste oefendag van deze reis. Terwijl op de achtermiddag de onderzeeboten de thuisreis aanvaardden, hielden de oppervlakteschepen tot besluit een grote fall-out oefening. Op donderdag 28 maart waren alle schepen op weg naar hun respectieve havens.

Hr. Ms. De Ruyter arriveerde op de voormiddag van 29 maart te Rotterdam in verband met het bezoek van Hare Majesteit de Koningin en de president van Mexico aan de Maasstad op 4 april. De overige bodems waren op de voormiddag van die dag weer thuis in Den Helder.